

O nouă definiție a occidentalizării: de la St. Valentine la Dragobete și de la Disneyland la Dracula Park

Sorina Georgescu, preparator,
Facultatea de Jurnalism, Universitatea Hyperion

The paper proposes a new definition of our Western orientation at the end of the 20th century and the beginning of the 21st, understood as full acceptance of American values on the one hand, and as a nationalist counter-reaction on the other hand.

I will start with Valentine's Day and the Disneyland as two famous examples of cultural globalization and Americanization at the same time, with reference to their history, traditions and purpose. Then I will pass on to the Romanian Dragobete and Dracula Park as particular examples of hybridity: an American holiday is celebrated by 21st century Romania who, at the same time, rediscovers a lost but native Dragobete; and an American Park who is "copied" by the same Romania who uses a national myth as its name.

Lucrarea de față propune o nouă definiție a occidentalizării noastre la finalul secolului XX și începutul secolului XXI, înțelegând, pe de o parte, ca acceptare deplină a valorilor americane, iar pe de alta, ca o reacție naționalistă.

Voi începe cu Valentine's Day și Disneyland ca două exemple renumite de globalizare culturală și totodată americanizare, cu referire la istoria, tradițiile și scopul acestor fenomene. Apoi, voi trece la românescul Dragobete și la proiectul Dracula Park, ca exemple speciale de hibridizare: o zi americană este sărbătorită de România secolului XXI care, în același timp, își redescoperă o tradiție pierdută dar autentică; și un parc american care este "copiat" de aceeași România care i-a pus numele unui mit național.

Știm cu toții că globalizarea este în principal legată de economie, de trusturi multinaționale, dar și de răspândirea unei

anumite mode și culturi occidentale, de preferință americane, în toată lumea, prin intermediul comerțului, turismului, presei de toate felurile, accesului pe scară din ce în ce mai largă la internet, ca mijloc de comunicare sau informare.

Dacă la începutul secolului XX, Sf. Valentin abia ajunsese în America, după cum aflăm din Wikipedia, și era doar scurt menționat într-un articol din Enciclopedia Catolică, și cunoscut în Anglia și Franța poate mai mult din literatura de Ev Mediu și din Renastere, și deloc pomenit în România, iată-l la început de secol XXI celebru în toată lumea și sărbătorit peste tot. Site-uri și articole întregi din ziare, ce pot fi cu ușurință găsite pe internet, relatează în detaliu cele mai diverse legende despre martirul creștin, sau martirii, despre originea de fapt păgână a sărbătorii dragostei, în Lupercalia romană, despre primele poezii de dragoste numite ‘valentines’, despre primele felicitări, precum și despre bijuteriile, bomboanele și inimioarele dăruite acum.

Astfel, Sf. Valentin este azi cunoscut în lume pentru că “a refuzat să se lepede de credința creștină” (Catholic Online, 1)¹, sau a fost “omorât în timpul persecuției împăratului Aurelian” (Wikipedia, 1)², și a “oficiat în secret ceremonii de căsătorie” (Brunner, 1)³, “s-a îndrăgostit de fiica temnicerului, căreia i-a redat vederea” (Brunner, 1)⁴, sau “a murit în timp ce ajută la salvarea credincioșilor creștini din închisorile romane” (Raposa, 1)⁵, “și nu numai ca a ales să fie preot, dar se crede că ar fi fost și conducătorul mișcării creștine clandestine”⁶. Ultima versiune pe care o voi menționa aici vorbește despre un preot întemnițat din Evul Mediu, “cărui copii îi duceau dorul în timpul închisorii și îi aruncau flori printre gratiile celulei” (Raposa)⁷.

‘The History Channel’ (Canalul de Istorie) ne spune că “el este de fapt cel care a trimis prima astfel de urare. [...] Povestirile scot cu siguranță în evidență un personaj înțelegător, eroic, dar, cel mai important, un personaj romantic. Nu trebuie să ne surprindă că prin Evul Mediu, Valentin era unul dintre sfinții cei mai populari în Anglia și Franța.”⁸

Dacă la începutul secolului XX aveam parcuri de distracție în Europa și America, cu puține elemente și doar pentru copii, despre care știa numai cine se ducea la fața locului, iată la început de secol XXI cum parcă toată lumea știe doar de un singur parc, celebrul Disneyland. Numeroase sunt și aici site-urile și articolele de ziare ce pot fi ușor găsite de orice vorbitor de limba engleză, oricând, pe internet. Cel mai interesant însă mi se pare articolul din Wikipedia care explică atât structura parcului, cât și scopul creării sale, extras chiar din vorbele lui Walt Disney, la 1950. Primul lucru pe care trebuie să-l sesizăm în dedicația rostită de Disney la inaugurarea parcului este ideea unui vis american, care, ca orice vis american, are menirea de a deveni model universal:

“Tuturor celor care au venit în acest loc fericit, bun venit. Disneyland este pământul vostru. Aici bătrânețea retrăiește dragi amintiri din trecut, și aici tinerețea poate savura provocarea promisiunilor viitorului. Disneyland este dedicat idealurilor, viselor și faptelor adevărate care au creat America ..... în speranța că va fi o sursă de bucurie și inspirație pentru tot mapamondul.” (Wikipedia, 1)⁹

Așa cum se vede ulterior din structura parcului, aici avem de fapt cinci parcuri cu teme distincte, dar fiecare cu un scop precis: ‘Main Street, USA’ – “pentru cei care își aduc aminte de timpul fără griji pe care îl recrează, Main Street va readuce amintiri fericite. Pentru cei mai tineri este aventura întoarcerii în tinerețea bunicilor” (Wikipedia, 1)¹⁰; ‘Adventureland’ – “pentru a crea un tărâm în care visele vor deveni realitate, ne-am închipuit în afara civilizației, în junglile îndepărtate ale Asiei și Africii” (Wikipedia, 1)¹¹; ‘Frontierland’ – “Fiecare dintre noi avem motive să fim mândrii de istoria țării noastre, formată de spiritul de pionierat al strămoșilor noștri. Aventurile noastre sunt făcute să vă ofere senzația de a fi trăit, chiar pentru scurt timp, în timpul zilelor de pionierat ale țării noastre” (Wikipedia, 1)¹²; ‘Fantasyland’ – “Ce copil nu a visat să zboare cu Peter Pan deasupra Londrei luminate de lună, sau să se prindă împreună cu Alice în lipsita de sens Țară a Minunilor? În Fantasyland aceste povești clasice din copilăria fiecăruia dintre noi au devenit realități la care pot participa copii de toate vârstele” (Wikipedia, 1)¹³;

în fine, 'King Arthur Carousel', cu un carusel luat din Canada pentru a completa parcul, și care are 72 de cai sculptați în Germania la sfârșitul secolului XIX. La aceste parcuri tematice concepute de Walt Disney la 1950 se adaugă azi teme noi, în funcție de avansurile tehnologiei, precum cele legate de lumea SF-ului. De asemenea, deși Disney nu a trăit pentru a-și vedea propriul vis împărtășit de lumea întreagă, iată că în anii '90, în urma unor sondaje efectuate pe turiștii din America, se decide crearea de Disneyland-uri și pe alte continente, precum Asia și Europa, astăzi celebrul Euro-Disneyland, fost Disneyland Paris.

Să vedem acum cum receptează România aceste două exemple de globalizare, sau, occidentalizare, la final de secol XX și început de secol XXI.

O primă reacție la sărbătorea, acum parcă universală, a dragostei, Sf. Valentin, este primirea ei ca atare de tineretul român prin anii '90. Mediatizat de presa scrisă și vorbită, și mai ales, cred eu, de filmele pentru tineret, la mare modă în acei ani fiind serialul Beverly Hills, Sf. Valentin începe să fie serbat întâi în câteva școli și licee, apoi pe scară națională, întâi prin scrisori anonime de amor depuse în cutiile special amenajate din holurile liceelor, apoi prin cadouri adevărate făcute persoanei iubite. O firească reacție a românilor, s-ar putea spune, după ani de dictatură și izolare politică, la tot ce venea din Occident și, poate mai ales, din Statele Unite.

Mai interesantă însă mi se pare a fi o a doua reacție, apărută cam pe la finalul anilor '90 și care se continuă și extinde și astăzi, aceea de mediatizare, începând cu jurnalul de știri al Andreei Esca, și ajungând treptat pe alte posturi, ziare și internet, a unei serbări românești, total uitate, mai ales la orașe, în a doua jumătate a secolului XX, aceea a Dragobetelui. Dacă atunci, în acel jurnal de știri, ea era doar menționată și ni se arătau ca exemplu câteva fete dintr-un sat, anume îmbrăcate pentru această zi, acum avem articole de ziar, un bun exemplu fiind o pagină întreagă din ziarul Formula AS, scrisă de Radu Anton-Roman, site-uri pe internet, concerte și chiar un articol dintr-o carte a lui Ion Ghinoiu, *Sărbători și obiceiuri românești*, în care aflăm și originea, și obiceiurile și zona în care odinioară românii serbau ziua

dragostei în stil propriu. Și dacă ne uităm la sursele citate, vom descoperi numele unicului etnograf și teolog român care făcea o foarte serioasă documentare pe folclor la sfârșit de secol XIX, Simion Florea Marian, cu a sa carte, intitulată *Sărbătorile la Români*.

De aici și noi, ca și Ion Ghinoiu, putem afla, că Dragobetele se serbează fie pe 24 februarie, la ‘Aflarea Capului Sf Ioan’, fie pe 1 martie, de mărtișor, fiind numit ‘cap de primăvară’ sau ‘cap de vară’. Aflăm de asemenea că doar două legende din Muntenia îl consideră fiul babei Dochia, dar cu denumiri diferite, Dragobete Iorgovan, sau Dragomir. Aflăm că acum, pe 24 februarie, “se împărechează toate păsările și animalele” (Marian, 237) și:

“În această zi, dimineața, toate fetele și băieții se piaptână, se premenesc și, dacă este vreme frumoasă, pornesc după ghiocci la luncă sau după lemne în pădure, mai întâi fetele, apoi băieții în cete. Dacă este vreme urâtă, fetele se strâng prin case pe la prieteni și rude, unde vin și băieții de primprejur.” (Marian, 237)

Dragostea pare un element foarte important în acele vremuri pentru fetele de la țară, care se întrec:

“...de a fi îndrăgostite și între mamele lor [este] atâta bucurie când văd că fetele lor sunt încunjarate de dragoste nevinovată, că de multe ori se invidiază și chiar se naște gâlceavă pentru aceasta, în care cea căzută din dragoste strigă celeilalte că ea a umblat după farmece de și-a făcut de dragoste, iar ei i-a făcut, tot prin farmece, de urâciune, ca să nu o îndrăgostească băieții.” (Marian, 237)

Și, un ultim element care pare desprins din basmele românești, dar se dovedeste a fi fost un obicei real până la 1900, este “neaua de mărtișor”, așteptată cu drag de fete pentru că ea este dăruită de zâne, și zânele îl farmecă până și pe Făt-Frumos, așa cum ne explică Iosif Vulcan. (cit în Marian, 317)

Tot o reacție specială a românilor față de Occident, înțeles ca America dar și ca Europa, este dorința de a copia, pe de o parte, un proiect atât de atractiv ca aspect, dar și financiar, precum Disneyland-ul, punându-i însă numele Dracula Park, după domnitorul ce pare să fi devenit celebru în urma nuvelei lui Bram Stoker, Vlad Dracul, sau ... poate Tepeș.

Deși efectul ar trebui văzut la fel de pozitiv ca și în cazul Dragobetelui, de data aceasta însă, mi se pare un răspuns cât se poate de negativ. O primă problemă ar fi deosebirea dintre scopul pe care l-am precizat mai sus, al unui parc Disney, acela de a încânta și distra la un loc copiii și adulții prin vise frumoase care devin realitate. Ori, așa cum însuși numele românesc sugerează, această replică se opune total scopului amintit. Poate că unii vor spune ca Disneyland-ul este definiția Americii, iar Dracula dorește să ne definească pe noi, românii. Așa să fie oare? Din comentariul americancei Kathleen Webb la nuvela lui Bram Stoker, în articolul “Creature of the Night: The Changing Image of Dracula”, din 2003, aflăm că scriitorul irlandez s-a întâlnit la 1890 cu un profesor ungar de la Universitatea din Budapesta, de la care a aflat despre Vlad Țepeș:

“Deși a fost un erou național român, restul Europei și-l amintește pentru practica de a-și trage victimele în țepă. Se estimează că a tras în țepă cam 100.000 de oameni, în cei șase ani de domnie, dar a și reușit să alunge turcii din Valahia. Doar numele adevăratului Vlad și aventurile sale cu turcii sunt incluse în această nuvelă” (Webb, 20)¹⁴.

Restul, ni se spune, a fost scris în epoca victoriană pentru un public britanic amator de povestiri de groază.

Să vedem însă și explicația unor istorici români în ce privește mitul Vlad Țepeș, ca și semnificația numelui “dracul”.

În “Istorie și mit în conștiința românească”, Lucian Boia explică localizarea nuvelei în Transilvania:

“Deși la vremea apariției faimosului roman, Transilvania aparținea Ungariei, iar contele Dracula însuși este un aristocrat maghiar, România a moștenit mitul la 1918 împreună cu teritoriile de peste munți. Dracula nu și-ar fi găsit locul nici în Alpi (prea aproape de inima Occidentului), nici în Tibet (prea departe). Carpații îi oferă un decor tocmai potrivit. Este marginea Europei: acolo unde civilizația de tip occidental se deschide spre o lume deja diferită.” (Boia, 300)

Dar ce spun cronicile românești ale vremii lui Țepeș despre acest domnitor? Tot din cartea lui Boia aflăm că pe la 1450 nu existau imagini negative. Singurele surse românești scrise din acea vreme

prezintă un domnitor obișnuit care construise un castel la Poienari și o mânăstire la Snagov, dar care își muncise oamenii “până li s-au spart hainele” (Boia, 321). Restul surselor sunt fie bizantine, cand e vorba despre conflictele cu turcii, fie germane. Conform Lucian Boia, nu există decât o cronică slavonă care vorbește despre presupusul sadism.

Acum că am clarificat cât de autentic național este mitul Dracula la origine, să vedem de la ce vine numele “Dracul” și ce rol a avut de fapt Vlad Dracul, tatăl lui Vlad Țepeș, în istorie. Și îl putem găsi, cu istoricul Gheorghe Zbucnea, în “Diaspora românească: pagini de istorie”, pe la 1425-1431, în spatiul germanic, mai ales în orașul Nurenberg. “În ziua de 8 februarie 1431 în acel oraș a avut loc ceremonia primirii sale în Ordinul Dragonului.” (Zbucnea, 26) Și tot acest istoric explică și semnificația ordinului, ceea ce mă face să mi se pară ironică actuala semnificație dată atât numelui domnitorului, cât și ideii parcului, ‘diavol’, ‘vampir’:

“Membrii Ordinului, deci și Vlad Dracul, purtau două mantii distinctive suprapuse, una de culoare roșie, peste care se afla alta de culoare verde. Purta la gât un colan de care atârna un medalion de aur pe care era gravat un dragon, ca un șarpe, încolăcit în cerc, cu coada răsucită în jurul gâtului, cu spatele sfâșiat în lung și având deasupra crucea pe care scria în latină ‘O, cât de milostiv este Dumnezeu.’ Acest colan a fost purtat de Vlad Dracul toată viața.” (Zbucnea, 27)

Închei lucrarea observând așadar impactul benefic pe care cele două celebre exemple de globalizare, Valentine’s Day și Disneyland, îl au în România ultimilor ani, asupra cercetătorilor români, printr-o hibridizare specială, am putea spune, căci dacă, pe de o parte, există tendința de acceptare a valorilor americane ca universale, există o dată cu aceasta și impulsul de a direcționa totul pe ideea de redescoperire și mediatizare a propriilor tradiții.

NOTE

1. “refusing to give up his Christian faith” (Catholic Online, 1)
2. “was killed during the persecution of Emperor Aurelius” (Wikipedia, 1)
3. “secretly performed marriage ceremonies” (Brunner, 1)

4. "fell in love with the daughter of his jailer, whom he cured from her blindness" (Brunner, 1)
5. "died while helping save faithful Christians from Roman prisons" (Raposa, 1)
6. "he not only chose to be a priest, but was believed to have been a leader of the Christian underground movement" (Brinker, 1)
7. "an imprisoned priest [...] Local children missed him during his imprisonment and would throw flowers into his cell through the prison bars" (Raposa, 1)
8. "he actually sent the first 'valentine greeting' himself. [...] The stories certainly emphasize his appeal as a sympathetic, heroic, and, most importantly, romantic figure. It's no surprise that by the Middle Ages, Valentine was one of the most popular saints in England and France" (historychannel, 1)
9. "...to all who came to this happy place, welcome. Disneyland is your land. Here age relives fond memories of the past.....and here youth may savor the challenge and promise of the future. Disneyland is dedicated to the ideals, the dreams and the hard facts which have created America.....with the hope that it will be a source of joy and inspiration to all the world." (wikipedia, 1)
10. "For those of us who remember the carefree time it recreates, Main Street will bring back happy memories. For younger visitors, it is an adventure in turning back the calendar to the days of grandfather's youth" (wikipedia, 1)
11. "to create a land that would make the dream reality, we pictured ourselves far from civilization, of the remote jungles of Asia and Africa". (wikipedia, 1)
12. "What youngster has not dreamed of flying with Peter Pan over moonlit London, or tumbling into Alice's nonsensical Wonderland? In Fantasyland, these classic stories of everyone's youth have become realities for youngsters – of all ages - to participate in." (wikipedia, 1)
13. "All of us have cause to be proud of our country's history, shaped by the pioneering spirit of our forefathers. Our adventures are designed to give you the feeling of having lived, even for a short while, during our country's pioneer days." (wikipedia, 1)

Bibliografie:

1. Boia, Lucian. *Istorie și mit în conștiința românească*. București: Humanitas, 2005
2. Brinker, Wendi. "Lupercalia. The True Origin of St. Valentine's Day"
<http://www.meridiangraphics.net/lupercalia.htm>
3. Brunner, Borgna. "Valentine's Day History". <http://www.infoplease.com/spot/>
4. "Disneyland". <http://en.wikipedia.org/wiki/Disneyland>
5. Ghinoiu, Ion. "Dragobete, fiul Dochiei, zeu al dragostei pe plaiurile românești". *Sărbători și obiceiuri românești*. București: Elion, 2004
6. "The History of Valentine's Day". <http://www.historychannel.com/>

7. Marian, Simion Florea. "Dragobetele", *Sărbătorile la români*. București: Editura Fundației Culturale Române: 1994, Ediție îngrijită de Iordan Datcu
8. Marian, Simion Florea. "Zilele Babei Dochia", *Sărbătorile la români*. București: Editura Fundației Culturale Române: 1994, Ediție îngrijită de Iordan Datcu
9. Raposa, Catherine. "Valentine's Day Traditions Continue Despite Mysterious Origins". <http://www.wpi.edu/News/TechNews/>
10. "St. Valentine". *The Catholic Encyclopedia, Volume I*, Copyright: 1907 by Robert Appleton Company, Online Edition Copyright: 2003, by K. Knight
<http://www.newadvent.org/cathen/index.html>
11. "Valentine's Day in North America". [http://en.wikipedia.org/wiki/Valentine's Day](http://en.wikipedia.org/wiki/Valentine's_Day)
12. Webb, Kathleen. *Creature of the Night: The Changing Image of Dracula*. Miami, 2003
13. Zbucea Gheorghe, Cezar Dobre. *Diaspora românească – pagini de istorie*. București: Lucman, 2003